

FINNSAM information

Nr 2
2020

SMOJETRÄD

Medlemstidning för FINNSAM - Finnbygder i samverkan

ISSN 2000-9399

Om FINNSAM-information

Syfte med medlemsbladet

FINNSAM information är ett medlemsblad som ges ut fyra gånger per år till medlemmar i föreningen FINNSAM - Finnbygder i samverkan. Syftet med medlemsbladet är att ge medlemmarna möjlighet att ta del av aktuella rapporter, protokoll, nyheter och konferensinbjudningar.

Ansvarig utgivare

Maud Wedin, Falun, Ordförande i FINNSAM

Medlemstidningen ISSN är 2000-9399

FINNSAM:s organisationsnummer är 802429-6108.

Redaktion

Anita Österman
Timbonäs 140
SE-686 98 Gräsmark
Telefon +46 70 604 65 57
anita_osterman@hotmail.com

Hans Bergström
Övre Stortorpet, Långvak
SE-671 92 Arvika
Telefon +46 70 292 22 25
hans.bergstrom@textra.se

Om redaktörens uppdrag

Redaktörens uppdrag är att sammanställa material från föreningsmedlemmarna. Nästa FINNSAM-information kommer ut i oktober månad. Vill du ha med något i nästa nummer så är manusstopp den 15:e september.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 100 NOK/SEK för enskild person och 300 NOK/SEK för institution/organisation.

**Betala din medlemsavgift senast 30 juni.
Glöm inte bort att ange din e-postadress.**

Sverige

Plusgironummer 646 27 77-1

Norge

Bankkontonummer: 1830.33.22104, Grue Sparbank.

FINNSAM- information nr 2, 2020

Innehåll

Om FINNSAM	3
FINNSAM:s styrelse 2019/2020	3
Lär känna våra finnmarker	4
Evenemangskalender	5
Skogsfinnska rökstugor	12
Finnskogsmuseets länkträd	12
Höstkongressen inställd	13
FINNSAM-seminarium i Kolmården	14
Kolmården före finnarna	21
Årsredovisning	21
Verksamhetsplan för år 2020	24
Torpvandring den 20 juli 2019	26
Arkeogenetik i Umeå	27

Några ord från redaktörerna

Midsommartid i den värmländska finnskogen. Finns det något ställe i världen som är vackrare? Längs skogsbilvägen från mitt torp blommar jungfru Marie nycklar för fullt, och vid nästa torp är det snart dags för slättergubbe och fältgentianan. Vid ett ödetorp en bit bort är hela bostadshuset omringat av blommande brandliljor.

Så efter en eländig vår, med hälsoproblem för oss två, finns det nu mycket att glädja sig åt, även om det mesta av det vi sett fram emot blivit inställt. Ingen konferens i Filipstads Bergsslag, ingen konferens i Hassela. Inga Finnskogsdager och ingen Finnkulturdag i Timbonäs.

I detta nummer av FINNSAM-info finns det i alla fall tips på några Finnskogsaktiviteter som kan genomföras trots bibehållna restriktioner om fysisk distans och maxantal deltagare. Och till nästa år kommer vi igen! Planeringen pågår för fullt för en vinterkonferens i Oslo, en vårkongress i Filipstads Bergsslag och en höstkongress i Mattila. Den senare sker till minne av att det då är 200 år sedan C A Gottlund vandrade i trakterna och drömde om en sammanhållande enhet med egen kyrka och egen administration för skogsfinnarna i Solør-Värmland. Mer om detta i kommande nummer av FINNSAM Info.

Ha det gott i sommar!

Anita o Hans

Om FINNSAM

FINNSAM bildades 1992 för att underlätta samarbete, forskning mm kring finnskogsaktiviteter. Nätverket är öppet för alla som är intresserade av skogsfinnarnas kultur och historia.

FINNSAM arrangerar årligen en vår- och en höstkonferens där finnskogsområden är värdar. FINNSAM-medlemmarna får därigenom lära känna olika finnskogsområden i Sverige eller Norge. Vanligen arrangeras årligen även en vinterkonferens med arkiv- eller ämnestema. Regelbundet skickas medlemsbladet FINNSAM-info med aktuella rapporter, protokoll och nyheter.

FINNSAM håller också i olika projekt innefattande litteratur, byggnader, släktnamn, släktforskning, informationsfilm, bibliografi och mycket annat. Mer information om FINNSAM hittar du på www.finnsam.org.

FINNSAM:s styrelse 2019/2020

Ordförande

Maud Wedin, Bergalid 3, SE-791 32 FALUN
telefon: 070-692 28 64,
e-post: maud@finnbygden.se

Vice Ordförande

Jan-Erik Björk, Sjögrässtigen 4
531 73 KÄLLBY, telefon: 072-320 01 80
e-post: janne.bjork1@telia.com

Kassör

Anette Norberg, Västra Vargträsk 13, SE-921 92
LYCKSELE, telefon: 076-763 20 15
e-post: anette@vargtrask.one
Anette är även ansvarig för medlemsregistret.

Sekreterare

Tor Eriksson, Västra Nobelgatan 22, SE-703 55
ÖREBRO, telefon: 019-14 05 08, 070-823 44 25,
e-post: hummelgruvan1970@gmail.com

Ångermanland-Södra Lappland

Ordinarie: Maarit Kalela Brundin, Innertavle 381,
SE-905 96 UMEÅ, telefon: 070-527 92 73
e-post: maaritkalelabrundin@gmail.com
Suppleant: Tord Eriksson, STOCKHOLM
e-post: tord@kth.se

Mellannorrland

Ordinarie: Maud Wedin, adress se ovan
Suppleant Linda Blied, ÅBY
e-post: linda.blied@gmail.com

Gävle-Dala/Orsa

Ordinarie: Maths Östberg, V. Ösavägen 40, SE-822
40 ALFTA, telefon: 070-566 01 68
e-post: finnskogsmuseet@swipnet.se
Suppleant: Eva Jernqvist, DELSBO
e-post: eva.jernqvist@gmail.com

Bergslagen

Ordinarie: Tor Eriksson, adress se ovan
Suppleant Kenneth Norrgrann, VÄSTERÅS
e-post: zinda@hotmail.se

Närke-Tiveden

Ordinarie: Lena Gribing, Anderstorp, SE-695 94
FINNERÖDJA, telefon: 0584-202 86
e-post: lena.gribing@gmail.com
Suppleant: Yvonne Johansson, LAXÅ
yvonne_johans51@hotmail.com

Värmland

Ordinarie: Anita Österman, Timbonäs 140,
SE-686 98 GRÄSMARK, telefon: 070-604 65 57
e-post: anita_osterman@hotmail.com
Suppleant Niclas Persson Tenhuinen, TORSBY
e-post: klemmetan@telia.com

Norge södra Finnskogen

Ordinarie: Birger Nesholen, Gjeterudsvegen 76,
NO-2260 KIRKENÆR, telefon: +47-900 29 447
e-post: birger@skogfinnskogsmuseum.no
Suppleant Jan Myhrvold, GJERDRUM
e-post: jan@fennia.nu

Norge norra Finnskogen

Ordinarie: Asgeir Lindberget, V. Strætåsvegen 241,
NO-2435 BRASKEREIDFOSS
telefon: +47-977 00 670
e-post: asgeir.l@gmail.com
Suppleant Mary G. Tangen
e-post: marygtangen@hotmail.com

Lär känna våra finnmarker

Torsdagar i juli sommaren 2020

Vi åker med egna bilar, egen matsäck och på eget ansvar!

Det kan bli ändringar i programmet!

Tur 1

Torsdag 2 juli kl 17 inställt

Tur 2

Torsdag 9 juli kl 17 inställt

Tur 3, under Loosveckan

Samling vid Brandstationen i Los torsdag 16 juli kl 17

Byvandring efter gamla vägen genom Gruvbyn.

Info, berättande och foton: Petters, Fattiggården, bastun, Gästis (gamla kommunalhuset), Alfridas café, Erik Linds, Söderströms, Hjärps. Vi avslutar och fikar i Sone Bangers park.

Kontakt: Greger Hjärpsgård 070-326 91 21, Per Jonas Svensson 070-260 91 97, Annie Nilsson 070-365 43 56, Eli Hynne 073-097 06 70

Tur 4

Samling vid ICA torsdag 23 juli kl 17

(eller anslut efter väg 296 vid Ängraån)

Digerkölsvallen, högt beläget med många välbevarade byggnader. Erik Nilsson, Hovra, som är ägare till en av vallstugorna visar och berättar.

Kontakt: Erik Nilsson 070-643 85 37, Eli Hynne 073-097 06 70

Tur 5

Samling vid ICA torsdag 30 juli kl 15 (obs tiden)

Ejheden, Ore sockens yngsta finnmarksby, vackert belägen mellan sjöarna Storejen och Lillejen.

Guidad kulturvandring i byn med Ammi Hansson och Olle Vixner Hübinette *Obs! 100 kr/person*

Kontakt: Eva Jernqvist 070-534 30 26, Eli Hynne 073-097 06 70

Välkomna! Vi håller avstånd!

Finnmarkens historiegrupp

Välkommen till Finnskogsriket 2020

Det stora och i många stycken unika natur- och kulturområdet mellan Hälsingland, Gästrikland och Dalarna bjuder på cirka 250 besöksvärda aktiviteter.

Semestra i Finnskogsriket! Sommar och höst 2020

venemangskalender

Ideella föreningen Finnskogsriket vill stödja aktiviteter och gemenskap inom området genom att sprida kunskap om de som verkar där, om aktiviteter samt om spännande natur- och kulturvärden

Bli medlem i föreningen!

Som medlem får du:

- "Från Finnskogsriket", medlemsblad om aktiviteter
- natur- och kulturinformation om området.
- köpa vår fina topografiska karta till medlemspris
- inbjudan till våra populära medlemsträffar.

Medlemsavgift, privatperson 100:-. Märk inbetalningen med namn och adress, samt gärna en e-postadress för att vi ska kunna ge dig snabbare information.

Föreningen Finnskogsriket

Plusgiro 25 31 52-3
Maths Östberg, ordförande
Mobil 070 566 01 68
info@finnskogsriket.com
www.finnskogsriket.com

**Har du fler aktivitetstips?
Kontakta oss!**

Kölsjön på Bollnäs Finnskog, foto: Tord Hedberg

Finnskogsriket. Natur och kultur i skön förening!

Pilgrimsvandring på Cykelstigarna öster Svabensverk, foto: Åsa Tollén

Under rådande coronapandemi uppmanas var och en att ta ansvar för sin egen hälsa!

För att förvissa sig om att evenemang inte blivit inställda, rekommenderas att kontrollera på sociala medier eller ev. telefonnummer i kalendern.

www.finnskogsriket.com

facebook.com/Finnskogsriket

**Spara denna kalender -
hela sommaren!**

Distribuerad med stöd av Bollnäs,
Ockelbo och Sandvikens kommuner

FÖRENINGEN
FINNSKOGSRIKET

ÖPPETTIDER

Bingsjö Lanthandel

Mån.-tors. 10.00-18.00, Fre. 10.00-19.00,
Lör. 10.00-13.00

Jonssons Fik & Butik, Enviken (400 m mot Dådran)

Tisdagar-fredagar 13.00-18.00
Lördagar 11.00-14.00

Arvid Backlundgården, Kyrkbyn, Svärdsjö

21/6 och 28/6 14.00-17.00
Juli: torsdag-söndag 14.00-17.00
2/8 14.00-17.00, 9/8 10.00-16.00
23/6, 30/6, 7/7 19.00-20.30 Yoga i trädgården,
medtag egen matta, 100:-

Svärdsjö skolmuseum o veteranmuseum, Brosvedsvägen

Torsdagarna 25/6, 30/7, 27/8 18.00-20.30

25:ans Loppis, Kungsforsvägen 25, Järbo

Juli o augusti: Lör 12-16, Sön 12-16
Övriga året: Mån 16-19, Ons 16-20, Lör 11-15,
Vi bjuder på fika, 076-065 73 22

www.ockelbo.se
www.visitockelbo.se

Kjellas Mack, Jädraås

Vardagar 09.00-18.00, Lördagar 09.00-17.00,
Söndagar 10.00-17.00

Jädraås Bruk (Hyttan och Smedjan) och utställningarna i "Röda längan" (vid lokstallarna)

Hyttan och smedjan öppna för egen vandring alla
tågdagar: söndagar 5/7 – 30/8
samt lördag 18/7 10.00-16.00

Tjäder Läder, Jädraås

Måndag-fredag 08.00-12.00 & 13.00-17.00

Stängt 6-10/7

Den lilla affären med det
stora sortimentet

Mån-fre 10.00-18.00, Lör 10.00-13.00, Sön 11.00-
13.00 Ombud för Apoteket, Svenska Spel, System-
bolaget och paketutlämning DHL. Hos oss kan Du
beställa smörgåstårter och smörgåsar. Vi vill ha Din
beställning 3 dagar innan. Tel. 0297-601 18.

Gårdsbutik Galleri Cameli, Västerbo 65 (vägen Åmot – Ockelbo)

Mitten av juli – mitten augusti: Vandra med lamadjur
och öppen gårdsbutik, tidsbokning 070-660 69 91

Älgparken i Mo, Ockelbo

20/6-8/8 tisdag-lördag 11.00-16.00

Ockelbo Släktforskarförening, Södra Åsgatan 66 A

Under pandemin är lokalen stängd för besök.
För kontakt: 0297-412 11, info@ockelboslf.se
www.ockelboslf.se I vanliga fall öppet vardagar
08.00-12.00, 13.00-16.00

Wij Trädgårdar, Ockelbo

Wij Trädgårdskök, lunchbuffé vardagar 11.00-13.30

Jernboa, Polgatan 33, Kilafors

Loppis och sommarkafé varje dag 12.00-18.00,
Stina och Zarina har den nostalgiska butiken öppen,
hembakat, hälsingeostkaka, smörgåsar mm, fika i
kaféet eller i trädgården

Bedas Loppis, Östansjöbor (vägen Hällbo – Rickebo)

Sms:a gärna dagen innan för att boka besök, endast
sms: 076-101 53 73, se: www.svenskaloppisar.se

Hällforsgården (vägen Gruvberget – Svartnäs)

Sommarcafé lördagar o söndagar i juni och juli 12.00-
15.00, i år enbart uteservering, info 0246/211 20,
070-334 06 77

Loppis & Vinyl i Gullberg (väster Mållångstad)

Alla dagar 27/6-2/8 11.00-16.00
Lördag-söndag i augusti 11.00-16.00

Finnskogsmuseet, Skräddrabo

Varje dag i juli och halva augusti 12.00-16.00
Juni- o övriga augustihelger 12.00-16.00

Kolhusudden i Svabensverk

Midsommarafton – sista augusti: Konstutställning öppen för självbesök och vandring, på helgerna kan Du pröva på hantverk som näverslöjd, luffarslöjd mm i Forsladan, Svabensverks Bygdeförening

EVENEMANG

Juni

19/6

14.00-16.30 *Wij Trädgårdar, Ockelbo*, Traditionellt midsommarfirande, det bjuds på "extra allt",

www.wij.se

15.00 *Kolhusudden i Svabensverk*, Invigning av årets konstutställning

20/6

10.30 *Svärdsjö kyrka*, Kyrkbåten anländer från Östansjö nere vid stranden, **11.00**, Högmässa i folkton (ekumenisk), Svärdsjö spelmanslag

11.00 *Pålsgården, Ockelbo*, Midsommargudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

13.00 *Dådran*, Midsommarfirande, "lekar", **14.00** öppnar kaffe- o korvserveringen, **15.00** reses stängen, ringdans, därefter Ankracet "Dådran Duckrace" i ån och sedan kägelbaneturneringen på *kägelbanan* från 1800-talet

21/6

11.00 *Hyttan, Jädraås*, Friluftsgudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

11.00 *Danielsgården, Bingsjö*, Friluftsgudstjänst, musiker Ulla Eriksson, gudstjänst Seth Olofsson, kaffeservering, vid dåligt väder flyttas till Bingsjö kapell, www.svenskakyrkan.se/rattvik

14.00 *Görasgården, Enviken*, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

18.00 *Ockelbo kyrka*, Sinnesromässa, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

24/6

17.45 *Toftbyn, vid busshållplatsen/ anslagstavlan*, Blomstervandring med Torbjörn Ryneus, **17.30**, ev. samåkning från Hedenborg, medtag gärna kaffekorg, www.svardsjohembygdsforening.se

18.00-19.30 *Bunges Kapell, Åmot*, Promenadbingo runt bruksslingan

27/6

10.00 *Korsvägen, Rönndalen, Enviken*, Vandring längs Pilgrimsleden, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

28/6

11.00-16.00 *Wij Trädgårdar, Ockelbo*, Tusen Trädgårdar, 10-års jubileum, fest i trädgården, www.wij.se

11.00 *Ockelbo kyrka*, Ekumenisk gudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

14.00 *Görasgården, Enviken*, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

16.00 *Envikens kyrka*, Konsert, Jenny Ärnlov med familj och vänner

Juli

1/7

10.00-14.00 *Wij Trädgårdar, Ockelbo*, Höhässning, när man vet vädret med säkerhet, tillsammans med arbetshästar, trädgårdselever och medarbetare från Wij Trädgårdar, www.wij.se

18.00-19.30 *Bunges Kapell, Åmot*, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 *Ockelbo kyrka*, Musik i sommarkväll, Gustav Ödegården-Richter, "Till rosorna", flygel, orgel & sång, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

2/7

18.00-22.00 *Wij Trädgårdar, Ockelbo*, Grillkväll med underhållning på *Wij trädgårdsplan*, buffé, www.wij.se

4/7

15.00 Gammelgårds, skyltat från vägen mot campingen "Caravan Club", Östra Linghed, Vandring i Östra Linghed utifrån nyutkomna Erik Lindströms dagböcker 1877-1936, färdledare: författaren Bo G Jansson och Lena Lindström-Strömstedt, www.svardsjohembygdsforening.se

5/7

10.00-16.00 Björkmuren (väster Järbo), Djurläger för barn, Tema Riddare! ridning i skogen, åka häst och vagn, gosa med kaninerna, kycklingarna, fåren och getterna, lekar och pyssel, hemlagad lunch o fika, för alla åldrar (under 5 år med egen vuxen på plats) www.4h.se/naturhjalarna

10.20-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

14.00 Nysjöns fåbod (norr Linghed), Rundvandring med Niklas Gustafsson som berättar om den speciella fåbodfloran och ger en kulturhistorisk skildring av fåboden från storskiftet, medtag kaffekorg, www.svardsjohembygdsforening.se

18.00 Tängergården, Övertänger, Tipspromenad, Samverkan i Tängerdalen

8/7

11.00 Avtagsvägen mot Svabensverk söder Hällfors (vägen Gruvberget – Svarträs) eller Badet i Svabensverk, Guidad utflykt till Hindriks o Staffas och berättelser om bl.a. Kölsjömorden, blomstervandring med Stefan Olander, Hällforsgården serverar sopplunch på plats (50:-), Finnskogsriket och Finnskogens Vänner, 070-566 01 68

Oklagård, Norrbo, Fäbodlunch och gårdstur med vallåtar, skrönor, brödbakning ute, föranmälan en vecka innan, www.woxhjulja.se 0297-430 40, 070-695 31 97

Gammelgården, Svärdsjö, **Svärdsjökväll**, hantverkare i arbete, barnen kan få tälja, tova, måla sin häst mm, **17.30-19.30** Servering av glödstekt sill o färskpotatis, **18.30** På tunet, Mr Udd trollar tillsammans med barnen, **19.30** Scenprogram: Good Harvest, www.svardsjohembygdsforening.se

18.00-19.30 Bunges Kapell, Åmot, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 Ockelbo kyrka, Musik i sommarkväll, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

9/7

18.00-22.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Grillkväll med underhållning på Wij trädgårdsplan, buffé, www.wij.se

10/7

17.00 Görasgården, Enviken, **Görasdagar**, dräktuppvisning, Svärdsjö spelmanslag, fika mm, www.envikenshembygdsforening.se

11/7

14.00 Görasgården, Enviken, Görasdagar, musik, Tonfåglarna, Mr Udd trollar, hantverk, fika mm, www.envikenshembygdsforening.se

12/7

10.20-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

11.00 Rönnåsen, Ekumenisk gudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

14.00 Görasgården, Enviken, Görasdagar, hantverk, musik, fika mm, www.envikenshembygdsforening.se

17.00 Arvid Backlundgården, Kyrkbyn, Svärdsjö, Gustav Vasas äventyr i Dalarna 1520-1521, berättare: Daniels Sven Olsson, www.svardsjohembygdsforening.se

18.00 Tängergården, Övertänger, Tipspromenad, Envikens PRO-avd.

14/7

10.00-16.00 Björkmuren (väster Järbo), Djurläger för barn, Tema Cirkus! ridning i skogen, åka häst och vagn, gosa med kaninerna, kycklingarna, fåren och getterna, lekar och pyssel, hemlagad lunch o fika, för alla åldrar (under 5 år med egen vuxen på plats) www.4h.se/naturhjalarna

15-18/7

10.00-15.00 Rönnbackens gamla skola, Loppis, kaffeservering, **18/7** serveras kolbullar

15/7

Oklagård, Norrbo, Fäbodlunch och gårdstur, se 8/7

Gammelgården, Svärdsjö, **Svärdsjökväll**, hantverkare i arbete, barnen kan få tälja, tova, måla sin häst mm, **17.30-19.30** Servering av glödstekt sill o färskpotatis, **18.30** På tunet, Sinclairs, Dala dansstudio, **19.30** Scenprogram: "A date with Elvis", musikalisk resa m John Lindberg, Stefan Nykvist, Chris Bergström, Olle Tjern, Peter Fröbom, www.svardsjohembygdsforening.se

18.00-19.30 Bunges Kapell, Åmot, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 Ockelbo kyrka, Musik i sommarkväll, Tove Lindström & Olov Stadell, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

16/7

18.00-22.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Grillkväll med underhållning på Wij trädgårdsplan, buffé, www.wij.se

Skogssamekåtan i Finnbo, Bjursås

Vis- och poesiافتنار, vallmusikkonsserter,
sinnesrovandringar, Dan Andersson dagar mm
www.victoriasinspiration.com

17/7

11.00-16.30 Finnbo, Kulningskurs med Karin L Kolterud, anmälan senast 10/7, info@kularkraft.se,
18.30-19.30 vid Samekåtan, Konsert, Folkmusik och poesi, **19.30** Promenad till *Mörttjärn*, ca 1 km,
20.00-ca 20.30 Mörttjärn, Konsert, Kulning, horn o lur, konsertpris 200:- (båda tillsammans), medtag gärna filt el. stol, föränmälan krävs p.g.a. deltagarbegränsningen: 0733-688 988, v.tornqvist@gmail.com

18-19/7

Jädraås, **Stora Tågheigen**, www.itj.org

18/7

15.00 Gnisterhuset, Svartnäs, Bruksvandring, färdledare: Örjan Hamrin,
www.svardsohembygdsforening.se

19/7

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Vandring till Prästbodarna, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

14.00 Bingsjö kapell, Musikgudstjänst, Goliats,
www.svenskakyrkan.se/rattvik

14.00 Görasgården, Enviken, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

14.00 Finnbo, vid samekåtan, musiker Karin & Magnus Lindström Kolterud tolkar psalmer på sitt eget vis, Bjursås fg

18.00 Tängergården, Övertänger, Tipspromenad, arr.: Tängergården

18.00 Ockelbo kyrka, Sinnesromässa,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

21/7

17.30 gravkapellet, Svärdsjö kyrka, Personhistorisk vandring på kyrkogården

22/7

10.00 Pankfors (skyltat mellan Rimsbo – Jansbo), Per Larsson guidar vid lämningarna av sågverksbyn, 750 m väg i terrängen (stövlar), medtag fika, 070-566 01 68

12.30 Locksjön (mellan Rimsbo – Jansbo), Finnskogsrikets rökstuga eldas och visas, Kåra-Henrik o Torbjörn Martinsson underhåller m visor (Dan Andersson, Parling o Pelle i Norrgårn), friluftskocken Stefan Lundgren serverar mat (100:-), 070-566 01 68

15.00-19.00 Gammalgården, Svärdsjö, **Öppet hus ”i stugur, föjs och lir”**, Svärdsjö spelmanslag, kaffeservering, hantverkare i arbete, aktiviteter för barn, besök från Nysjöns fäb. (killingarna o fäbod-produkter), **16.00-18.00** Servering av glödstekt sill o potatis, **16.00 & 17.15** Svärdsjödräkten, kjolsäcken och rotkorgar, Eva Nicklasson o Maria Björkroth visar o berättar om den samiska influensen,
www.svardsohembygdsforening.se

18.00-19.30 Bunges Kapell, Åmot, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 Hyttan, Jädraås, Musik i sommarkväll, Lola från Ockelbo, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

23/7

18.00-22.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Grillkväll med underhållning på *Wij trädgårdsplan*, buffé, www.wij.se

25-26/7

10.00-16.00 Lingbo Prästgård, Gårdsloppis (ej vid ihållande regn)

25/7

Boda, Svärdsjö, Kurs i att slå med lie, anmälan senast 20/7 www.sv.se/dalarna

26/7

10.00-16.00 Järnets Väg -Vintjärn, Åg och Korså bruk, Gör Din egen resa till utbruken där det bjuds på öppet hus, film, servering mm,
www.svardsohembygdsforening.se

10.20-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

11.00 Hällbo masugn, Lars B Andersson visar hyttruinen och berättar om masugnens historia

11.00 Ockelbo kyrka, Ekumenisk mässa,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

14.00 Görasgården, Enviken, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

15.00 Åmots kyrka, Gudstjänst,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

18.00 Tängergården, Övertänger, Tipspromenad, Envikens LRF-avd.

27-28/7

10.00-16.00 Björkmuren (väster Järbo), Djurläger för barn, 27/7: Tema cowboys och cowgirls! 28/7: Tema indianer! ridning i skogen, åka häst och vagn, gosa med kaninerna, kycklingarna, fåren och getterna, lekar och pyssel, hemlagad lunch o fika, för alla åldrar (under 5 år med egen vuxen på plats)

www.4h.se/naturhjalarna

29/7

18.00-19.30 Bunges Kapell, Åmot, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 Åmots kyrka, Musik i sommarkväll, Visor med Julia Woxberg m fl, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

30/7

Arvid Backlundgården, Kyrkbyn, Svärdsjö, Kurs fantasifullt skapande för ungdomar 8-13 år m.

skulptör/konstnär Gabriel Jonsson, anm. senast 20/7

www.sv.se/dalarna

18.00-22.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Grillkväll med underhållning på *Wij trädgårdsplan*, buffé, www.wij.se

31/7-2/8

Arvid Backlundgården, Kyrkbyn, Svärdsjö, Kurs skulptera i lera för vuxna m. Gabriel Jonsson, anmälan senast 20/7 www.sv.se/dalarna

Augusti

2/8

10.20-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

11.00 Ockelbo kyrka, Ekumenisk marknadsgudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

12.00 Görasgården, Enviken, Hembygdsårdens dag, program, kyrkkafe, allsång (bl a psalmer), Svärdsjö spelmanslag, www.envikenshembygdsforening.se

16.00 Dådrams kapell, Bruksmessa, Melker Stendahl, Jan Engqvist o Sanny Ollas, www.svenskakyrkan.se/rattvik

5/8

18.00-19.30 Bunges Kapell, Åmot, Promenadbingo runt bruksslingan

19.00 Lingbo kyrka, Musik i sommarkväll, Jenny med vänner, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

6-9/8

Samekåtan i Finnbo, Dan Andersson dagar, Paketpris för alla dagar 500:-, per dag 100-200:-, öppen scen är gratis, förbokning krävs, v.tornqvist@gmail.com 0733-688 988 www.victoriasinspiration.com

6/8

18.30 Samekåtan i Finnbo, Dan Andersson dagar (se ovan), Trubaduren Lars-Gunnar Flink från Småland, 150:-

7/8

18.30 Samekåtan i Finnbo, Dan Andersson dagar (se ovan), Vissångerskan Heidi Baier, 200:-

8/8

16.00 Samekåtan i Finnbo, Dan Andersson dagar (se ovan), Vissångerskan Linda Svedin från Stockholm, Öppen scen, Kom och sjung, läs en text och/eller musik av Dan Andersson! 100:-

9/8

08.00- Stugubacken, Ångsslätter, medtag redskap och mugg, föreningen bjuder på kaffe o smörgås, NF Hanebo, 070-350 19 92

10.00-16.00 Konst i Svärdsjö, olika konstnärer öppnar sina hem, servering på *Arvid Backlundgården*, *Kyrkbyn*, kartor på Gottboden o Hantverkshuset, www.konstisvardso.se

10.00-16.00 Björkmuren (väster Järbo), Djurläger för barn, Tema naturhjärtar! ridning i skogen, åka häst och vagn, gosa med kaninerna, kycklingarna, fåren och getterna, lekar och pyssel, hemlagad lunch o fika, för alla åldrar (under 5 år med egen vuxen på plats)

www.4h.se/naturhjalarna

10.20-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

14.00 Görasgården, Enviken, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

16.00 Samekåtan i Finnbo, Dan Andersson dagar (se ovan), Trubaduren Gunnar Blommé, Bjursås, 150:-

12/8

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Vandring till Lensberget, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

19.00 Ockelbo kyrka, Musik i sommarkväll, "Kvinnfolk", www.svenskakyrkan.se/ockelbo

15/8

10.00-16.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Barnens Dag, Kuxa-loppet i samverkan m Ockelbo IF, djurvisning och många andra roligheter, **11.00-14.00** Maten i spenaten, trädgårdsmästarna och kocken möter upp i Köksträdgården och visar, berättar, bjuder och inspirerar, www.wij.se

16/8

11.00-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.itj.org

11.00 Herrgården, Wij Trädgårdar, Ekumenisk friluftsgudstjänst, www.svenskakyrkan.se/ockelbo

14.00 Görasgården, Enviken, Öppen gård, fika, program, www.envikenshembygdsforening.se

16/8

18.00 Ockelbo kyrka, Sinnesromässa,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

18/8

10.00-16.00 Björkmuren (väster Järbo), Djurläger för barn, Tema Cirkus! ridning i skogen, åka häst och vagn, gosa med kaninerna, kycklingarna, fåren och getterna, lekar och pyssel, hemlagad lunch o fika, för alla åldrar (under 5 år med egen vuxen på plats)
www.4h.se/naturhjalarna

20/8

Pilgrimsvandring till Oklagård, Norrbo, anmälan: Linda Wideén 070-315 42 12,
linda.wideen@svenskakyrkan.se
efterföljande Taisémässa med meditation och andakt

22-23/8

Finnskogsleden från Annefors, Övernattningsvandring 35 km i kuperad terräng, mat för två luncher, två fikapausar, en frukost o en middag samt vätska medtas, egen utrustning för övernattning och matlagning medtas, anmälan senast 15/8 till Joakim,
helmbrant@gmail.com Friluftsfrämjandet Sandviken

22/8

16.00-19.00 Dådran, smedjeruinen, Dådrans surströmmingskalas, anmälan senast 19/8 till 072-527 17 77, 100:-, Dådrans Bruks Bystugeförening

Jädraås, Kvällstrafik med ångtåg, www.jtj.org

23/8

10.00 Oklagård, Norrbo, Spelmansfrukost/brunch, allspel i stavkyrkan, sedan spontant spel, 0297/430 40, 070-695 31 97, anders@oklagard.se
11.00-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.jtj.org
14.00 Bingsjö kapell, Musikgudstjänst, Niclas Steeve med vänner, www.svenskakyrkan.se/rattvik

26/8

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Vandring till Ärtknubben, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

29/8

18.00-22.00 Svartnäs Folkets Hus, Svärdsjö spelmanslag spelar till dans, danser o musik efter Erik Björkman, V:a Svartnäs, Magnus Samuelsson o Brita Ström lär ut, servering, www.folkdansringen.se/dalarnel/

30/8

11.00-14.35 Jädraås, Ångtåg avgår, www.jtj.org
11.00 Ockelbo kyrka, Högmässa,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

13.00 Bondsågen i Linghed, Vandring 6 km längs fåbodstigen från Gillerbergets fåbod till bondsågen, medtag fika o dricka, Björn Stornes 070-575 08 15

15.00 Åmots kyrka, Gudstjänst,
www.svenskakyrkan.se/ockelbo

September

5/9

10.00-16.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Skördefest & Hälsodag, knallar, uppträdande, försäljning av grönsaker och blommor, uppvisningar, tävlingar m.m.,
www.wij.se

13/9

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Byvandring i Marnäs, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf
10.00-14.00 Åmotsparken, Åmot, Höstmarknad, servering mm

16/9

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Vandring till Utterfars sten, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

19/9

Oklagård, Norrbo, Medeltid på Oklagård, upplevelseevent, föränmälan två veckor innan,
www.woxhjul.se 0297-430 40, 070-695 31 97

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Vandring längs Sommarvägen från Spjärshälla till Lurbo, busstransport till självkostnadspris till vandringens början, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf
12.00-15.00 Björkmuren (väster Järbo), 4H dagen firas, Öppen gård, www.4h.se/naturhjalarna

27/9

10.00 Korsvägen, Rönndalen, Enviken, Byvandring i Enviksbyn, medtag matsäck, 070-754 50 80, 073-227 36 92, Envikens hbf

Oktober

3/10

Oklagård, Norrbo, Medeltid på Oklagård, upplevelseevent, föränmälan två veckor innan,
www.woxhjul.se 0297-430 40, 070-695 31 97,
Även **7/11**

7/10

18.00 Loses, Gustavsfors (väster Hällbo), Finnskogsrikets öppna höstmöte, måltidsforskaren Viola Adamsson serverar middag och håller föredrag, underhållning med trion Vandringsmän (Dan Andersson-trubadurerna Gunnar Ekman, Puch Magnus Olsson och Billey Shamrock), anmälan senast 29/9: 070-566 01 68

8/10

19.30-21.00 Wij Trädgårdar, Ockelbo, Konsert med Draupner, 25-års jubilerande hälsingetrio, www.wij.se

11/10

14.00 Bingsjö kapell, Älgmålsbön, www.svenskakyrkan.se/rattvik

17/10

16.00-18.00 Skräddrabo bygdegård, Sagovandring för hela familjen, skogspannkaka till barnen, kaffeserveringen öppen.

31/10

13.00 Bingsjö kapell, Ljuständningsgudstjänst, Carl Johan Rudman o Walters Susanne Edénus, **14.00** serveras kaffe på läktaren, www.svenskakyrkan.se/rattvik

Informationsfilmer på gång

Två informationsfilmer om skogsfinnarna är under produktion och beräknas vara klara under 2020-21:

Skogsfinnarna - Kulturarvet i Gävleborg

Skogsfinnarna - Kulturarvet i Västernorrland

I Lekvattnet sommaren 2020

Kvarntorp har öppet **20/6-16/8 kl 11-18**.

Servering av motti och fläsk mm.

Ritamäki öppet **22/6-16/8 kl 11-17**.

Här kan du köpa kaffe och våfflor.

18/7 Slätter på Ritamäki från kl 09. Tag gärna med lie och höriva. Kl. 13 berättar timmermannen Erik Engqvist och byggnadsantikvarien Hans Johnsson om renoveringen av Ritamäkis ladugård. Servering.

19/7 Kvarntorpsdagen.

26/7 Friluftsgudstjänst med folkmusik på Ritamäki kl 15. Tal: Karin Jansson. Musik: Halle Halvarsson och Håkan Larsson.

8/8 Hembygdens dag på Karmenkynna kl 11-15. Medverkan av lokala hantverkare och konstnärer. Servering.

9/8 Friluftsgudstjänst med folkmusik på Kvarntorp kl 15. Tal: Karin Jansson. Musik Anders Hallpers, Karin Jansson och Karin Myrehed.

Du och vi är naturligtvis noga med avstånd och handhygien, för allas skull. Vi har en gräns för folksamlingar på 50 personer.

Alla välkomna!

Finnskogsmuseets länkträd

Jag har fått förslaget att tipsa om "Länkar" på www.finnskogsmuseet.se

Där finns f.n. 97 länkar geografiskt grupperade. T.ex. kommer man direkt in på den skogsfinska bibliografin med f.n. 16 888 poster.

Maths Östberg

Skogsfinska rökstugor

En ny länk har fogats till länkbiblioteket på hemsidan till Finnskogsmuseet i Skräddrabo. Den heter "Stig Welinder, Skogsfinska rökstugor".

Texten är en kvantitativ och korologisk (geografisk) studie av rökstugornas uppgång och fall i de skogsfinska bygderna i Norge och Sverige. En serie kartor visar nybyggda rökstugor från 1500-talet till 1900-talet. Den första och sista kartan innehåller bara vardera en prick,

Rökstugor uppfördes över hela området på 1600-talet. Skillnaden mellan ett östligt och ett västligt område i upphörandet av rökstugebyggande och -boende är uppenbar.

Den som har kännedom om någon rökstuga, som fattas i textens kataloger, må meddela Stig Welinder (stig.welinder@miun.se) för tillägg i en kommande upplaga.

Rökugnsruin på Kölsjön, Hassela finnmark. Foto: Maud Wedin.

***Tyvärr tvingas vi även ställa in
FINNSAM:s höstkonferens på Hassela finnmark
fredagen 11 – söndagen 13 september 2020
p.g.a Corona-pandemin!***

***Det är verkligen tråkigt att även höstkonferensen måste ställas in.
FINNSAM har ju sedan 1992 anordnat 2-3 konferenser per år
och nu blir de både i Gammelkroppa och Hassela inställda i år
Vi räknar med att genomföra konferenserna vid senare tillfällen.***

FINNSAM-seminarium i Kolmården

Ordförande i FINNSAM sedan starten 1992, **Maud Wedin**, presenterar föreningens verksamhet:

FINNSAM, Finnbygder i samverkan, är en skogs-finsk nätverksorganisation vars syfte är att underlätta samarbete, forskning och samordning av aktiviteter. Nätverket är öppet för alla och man arrangerar årligen en vår- och höstkonferens, ofta också en vinterkonferens. Medlemsbladet heter FINNSAM-info och innehåller aktuell information, rapporter, protokoll och nyheter. FINNSAM samordnar och deltar i skogsfinska projekt alltifrån litteratur, bibliografi, byggnader, släktnamn, släktforskning, kartor, DNA, arkeologi och informationsfilm.

Föreningens senaste projekt är boken "Finnarna i Kilsbergen". Vad kan vi lära oss från utmaningarna i det projektet?

Maud visade en bild över finnarnas olika kolonisationsvägar till Sverige och pratade om olika anledningar till att de kom hit och var de hamnade i Sverige och Norge.

På 1500-talet flyttade finnar från Savolax till Rautalampi. 1560 bildades Rautalampi storsocken, där blev det så småningom, markbrist och om man flyttade till Sverige fick man sex års skattefrihet. På 1500-talet

kom det många finnar till Nyköping och vidare bland annat till Tiveden och Karlskoga. 1584 finns belägg för finnar i Viksjö finnmark som sannolikt sammanföll med grundandet av Härnösand 1585. Via Gävle kom många som flyttade vidare till Orsa finnmark, Norrland, Bergslagen och så småningom till Värmland och Norge.

Det finns skillnader mellan olika finnbosättningsområden, även källaget varierar. Svedjebruket påverkar kolonisationen och kulturen. I Värmland finns bevarade rökstugor, t.ex. Purala och Mattila. Det finska språket märks bland annat i Gästriklands och Orsa finnmarker. Där finns ortnamn som innehåller finska släktnamn. T.ex. genitiv (ägande) där det finns en kombination av finskt "sen" och svenskt s i ortnamnen. Några exempel på finska bosättningar är Tivedstorp i Tiveden, Örträsk i Lappland och Bortomåa, Fågelsjö i Dalarna.

Tidskrifter:

"Finnmarken förr och nu", den behandlar främst Bergslagen och har hittills kommit ut med 64 nummer.

Föreningar:

- FINNSAM
- Solør-Värmland Finnkulturforening

Museer:

- Norsk Skogfinsk museum
- Finnskogsmuseet Alfta. Här finns största samlingen av skogsfinsk litteratur

Pågående inventering: Rökugnar i Tiveden

Skogsfinska filmprojektet, första delen är klar.

Skogsfinsk bibliografi, just nu finns 16340 inlägg. Man hittar den via FINNSAMS hemsida, där det också finns ett videoarkiv.

Tor Eriksson, tecknar bilden av Kolmården, en vandring bland bergen. Tor beskrev Kolmården, ett större skogs- och bergsområde på gränsen mellan Östergötland och Södermanland. Området var svårt att passera under medeltiden. Namnet Kolmården betyder den mörka skogen. Tor visade bilder och berättade om många platser i Kolmården med historia från stenålder till nutid. Säter, Tunabergslag, Krokeks konvent, Mariakyrkan i Risinge, Hävla bruk, Skånstorps linbastu på Hällestad hembygdsgård, Rejmyre glasbruk, Himmelstalunds hållristningar,

Getåravinen, Villa Fridhem, Kung Fredriks stenkyrka, numera Krokeks ödekyrka, medeltida gränssten längs gamla sträckningen av Eriksgata vid Krokeks gård, Uttersbergs kastal, Marmorbruket, Fagervik boplatser, eventuell rökugn i Kolmården, Fjällmosen, Näveklarn, utsikt över Bråviken, Nyköpings hus, projekt ostlänken.

Maud Wedin belyser skogsfinnarna i de svenska arkiven med fokus på tiden 1580-1680. Maud berättar om komplexiteten i att leta efter källor och komplexiteten i källmaterial mellan olika finnskogsområden. I stora drag, finns det två typer av migration från Finland. Den västfinska, som framförallt kommer från västra Finland till östra Sverige, det är främst borgare, hantverkare, arbetskraftsvandrare och vinterliggare. Den östfinska, från östra Finland till framförallt västra Sverige kommer de vi kallar skogsfinnar. För skogsfinnar finns det ett antal markörer: finne/finska, svedjande, rökstuga/bastu/ria, odling av svedjeråg, namnskick. På olika platser i Sverige har finnar bosatt sig i olika mönster. Vad gäller finnar i Sörmland/Östergötland är frågan hur man avgör om det är skogsfinnar eller arbetskraftsfinnar? Hertig Karl hade en migrationspolitik där han ville locka finnar till sitt hertigdöme, han ville dels ha arbetskraft och så ville han att nya gårdar togs upp. Finnarnas historia finns i samma källor som svenskarnas. De vanligaste källorna mellan 1580-1620 är årliga räntan/jordeböcker/tiondelängder, riksregistret, Älvsborgs lösen 1613, sakören/domböcker. 1630-1640 är de vanligaste källorna kyrkböcker 1628

Frusna passagerare har stigit ur bussen vid gården Hacketorp.

(1687), på 1630-talet är det kyrkräkenskaper vidare är geometriska kartor och landskontor vanliga källor. Under 1640–1680 är kyrkböcker vanliga i vissa stift, Landskontoret-skatteläggning G III c och rannsakingar G III d och slutligen kartor.

Gunnar Larsson berättar om hur han hittar finska bosättningar i Västmanland och Uppland.

I området finns 200 socknar och där finns bosättningar från både öst- och västfinnar. I området är även landskapet varierat från fulläkersbygd mot Mälaren och skogsbygd i norr.

För att hitta finnbosättningar finns det olika metoder, t.ex arkivforskning i originalkällor, kyrkobokföring, skattelängder, domböcker och kartor. Studier i andra källor som uppteckningar, register-ortnamnsregistret, fornsök, litteratur och Brobergs samling och slutligen att besöka olika platser. Gunnars praktiska erfarenhet är att primärkällor är snabbt, enkelt och tillförlitligt jämfört med domböcker som är mycket tidsödande. I hans område är skatteläggning ovanligt. Han besöker gärna platser för att titta på spår av odling, topografi och jordart och för att samtala med äldre markägare. Många av de skogsfinska epiteten är inte användbara i Västmanland/Uppland. Epitetet finne kan dyka upp efter många år i längderna. Samma person kan ha nämnts med ett vanligt namn och plötsligt efter 10 år dyker finne upp på den personen. Ortnamn som börjar på finn. Namn som låter finska. Gunnar har gjort en inventeringsblankett som innehåller: platsnamn, by/socken, koordinater, fastighet (nu och tidigare), typ (torp, äng, åker, bäck, sjö, kolbotten, gränsröse, område), fornsök RAÄ/beskrivning, ortnamnsregistret, kartor, intilliggande namn, närhet till gräns, Broberg, övriga källor. Vi fick se några exempel från Gunnars inventering.

Martin Andersson presenterar 1500-talets finnar i Sörmland.

Migration i det tidigmoderna Sverige, under 15–1600-talet. Migration var vanligt, ca 5% flyttar varje år och det är vanliga hushåll, oftast flyttar man inte så långt, 2–3 mil. I Finland och Norrland är det ovanligt att flytta. När man flyttar över långa avstånd flyttar man av speciella skäl eller till särskilda orter, som städer, gods, bergsbruk eller militär. Vad var Hertig Karls betydelse för inflyttningen från Finland? Hertig Karl var en "företagarfurste". Hans hertigdöme består av Sörmland, Närke och Värmland. Hertigen gynnar nybyggare oavsett varifrån de kommer och han reglerar det redan existerande regelverket för nybyggarverksamheten. Gustav Vasa hade varit liberal mot nybyggare och alla fick några års skattefrihet i hela landet. Hertig Karl uppmanar inte finnar att söka sig till Sverige, men eftersom han uppmuntrar nybyggen kommer en del finnar av det skälet. En del finnar vill också ha hertigens beskydd för sina gårdar i Finland eller nybyggen, vissa hänvisar han till kungen, Johan III. Det finns bra källmaterial över finnar och nybyggen från Hertig Karls tid, det är nog en av anledningarna till att hertigen uppmärksammas i samband med den finska invandringen. Södermanlands Landskapshandlingar 1580:18 är en bra källa för att studera när och var finnar flyttade till Sörmland. *Sörmländska finnar* av Rikard Broberg är en bra källa över tiden 1540–1570.

Vad säger historisk migrationsforskning? Man flyttar på olika sätt, stegvis migration innebär att man flyttar ett steg i taget innan man når slutmålet efter flera år. Under tiden har man försörjt sig på olika sätt innan man kommer fram dit man kan leva som man planerat. Kedjemigration bygger på att man har kontakter och nätverk och kan resa eller skicka brev. Det finns olika faktorer som gör att man dras till en plats

Deltagare på seminariet i Kolmården sitter bänkade i konferenslokalen på Fredgagården. En av åhörarna är Karolina Karlsson.

FINNSAM Projekt Kolmården

Förslag till studieområde

2019-11-13

Marknivå [m.ö.h.]	Övrigt
0 - 50	Landscapsgräns
50 - 100	
100 - 260	

”push-faktorer”, det kan tex vara städer som lockar med jobb och rikedomar, militär, bergsbruk, gods eller obebodda skogar. Det finns även anledningar till att man vill flytta ifrån en plats ”pull-effekter”, det skulle kunna vara högt skattetryck och plundrande fogdar och knektar.

Det som skiljer Sörmland från Östergötland är bl.a att Karl inte var hertig över Östergötland. Det finns sämre källor i Östergötland eftersom Östergötland inte har SöH (1580:18). Från 1580-telet får man använda sig av skattelängder och från 1585 finns det gott om domböcker. För båda landskapen gäller frågan; Vad är en finne? Man kan själv identifiera sig som finne men det är också vanligt att man blir tillskriven en identitet p.g.a språk, utseende, vanor, föremål och ursprung. I källorna finns ingen skillnad mellan väst- och östfinnar, men de står för olika förflyttningsmönster. Hur kan man hitta individer som inte beskrivs som finnar i källorna? Och hur hittar man dem som inte skiljer ut sig utan som har mycket gemensamt med dåtidens invånare i Sverige? Vad kan vi hitta om finnar i Östergötland? Vi kan hitta ”finnar” i skattelängder och domböcker under 1500- och 1600-tal. Det finns bosatta ”finnar” både på landsbygden och i städer och som arbetare vid gods och i bergslagen. De finnar vi hittar i källorna kommer oftast vara vuxna gifta män som antingen betalar skatt, får lön eller stäms inför tinget. Kanske kan man finna några tiotal uppgifter om födelseorter i Finland. Om man hittar uppgifter om odling (tionde) eller boskap (boskapslängderna) skulle man kunna diskutera eventuellt svedjebruk. Det finns mycket lite

information om språk eller andra kulturella markörer (i domböcker) det kan finnas några tiotal finska ortnamn (i kartorna). Det kommer att vara svårt att skilja ”östfinnar/skogsfinnar” från ”västfinnar”

Vad är intressant med Östergötland? Det finns be-lagd finsk inflyttning till Kolmården, men geografien och kronologin är okänd. Det är intressant för att jämföra skillnaden mellan hertigdömet skattläggning och övriga riket och även skillnader mellan kungens och hertig Karls roll för nybyggare.

Linda Blied visar hur man med hjälp av digitalisering och kartöverlägg kan hitta äldre bosättningar på en viss plats. Linda visar utifrån exemplet Naggen, som är en finnby i Medelpad. Linda använder sig av programvaran ESRI ArcMap, det finns även ett gratis alternativ som heter QGIS. Hon utgår från lantmäteriets historiska kartor, t.ex geometriska avmätning från 1750 och storskifte från 1799. Hon börjar med så moderna karta som möjligt. Det gäller att hitta linjer som stämmer mellan den moderna kartan och den gamla kartan, och sen kan man passa in den gamla kartan till den moderna kartan. Man lägger de olika kartsikten på varandra i dataprogrammet, så man ser både den gamla och den moderna kartan på varandra i kartvyn.

När man ska leta efter äldre bebyggelse i terrängen finns det olika kartor som är lämpliga, tex Fornsök med terrängskuggning och SGU:s brunnskarta med höjds-kuggning.

Tor Eriksson presenterar den nya boken *Finnarna i Kilsbergen* av Jan-Erik Björk

FINNSAM jobbade med boken under 2018, det startade med en konferens i Ånnaboda våren 2018. Till produktionen av boken har man fått 80 000 kr. Tryckningen kostade 65 000 kr, övriga pengar har gått till marknadsföring och författarnas resor. Området täcker 12 socknar och man har hittat ett 80-tal finnbosättningar.

Päivi Johansson, vice ordförande för fullmäktige Norrköpings kommun:

Fullmäktige i Norrköpings kommun består av 85 ledamöter, kommunen har 140 000 invånare. I år firar man demokratins år med anledning av 100 års jubileet för kvinnlig rösträtt. Norrköping anses vara en arbetarstad, men kan också ses som en borgarstad från Louis de Geers tid (från 1627). Han startade en vapensmedja i Finspång. 1860 försvann privilegierna för hantverkare och kyrkan, samtidigt startade folkskolan. Textilindustrin har haft stor betydelse i Norrköping. Det är fint att vandra längs strömmen och titta på hällristningar vid Himmelstalund, och genom staden som består mest av 1800-tals bebyggelse. Det har varit många bränder i Norrköping och 1719 brände ryssarna staden. 1919 började spårvagnen trafikera staden och rådhuset är från 1910. Nu finns universitetet i de gamla textilindustrilokalerna. I Norrköping finns en anläggning för tryckt elektronik och ett papperskluster med fyra bruk ligger i kommunen. På 1800-talet tillbringade Atterbom några år i Kolmården. Då skrev han Lycksalighetens Ö där Esterön är salighetens ö. Kungen flydde från plikt och lojalitet för att uppfylla sina egna önskningar på Lycksalighetens ö, men han ångrade sig och kom tillbaka till sitt kungadöme. Det känns som FINNSAM och ert arbete representerar lust, egen glädje, plikt och lojalitet mot förfäder och framtiden.

Busstur genom Kolmården med **Margareta Tidman** och **Karolina Karlsson**. Margareta Tidman hade planerat en rundtur genom Kolmården med fokus på kända finnbosättningar och gårdar med namn som skulle kunna kopplas till finnbosättningar.

Vi började med lite information om Kolmårdens kända stenåldersboplatser från gropkeramisk kultur 3350 f.Kr. till 2400 f.Kr., Fagervik i Marmorbruket, Krokek och Säterboplatsen i Kvarsebo. På väg mot Kvarsebo, norrut, norr om Lövsjön låg finnbosättningen Svenshöga, upptaget 1584.

Sedan fortsatte bussfärden i närheten och förbi ett antal gårdar med namn som eventuellt skulle kunna kopplas till finsk bosättning; Fågelbråten, Stugu-bråten, Finnkärr och Knektbråten. På gränsen mellan Östergötland och Södermanland ligger Hällfallstorp, det skulle kunna vara finnen Jakob som bosatt sig

i torpet Hällfall 1579. 1623 finns Sven i Hällfalla som nybyggare. Vid Hacketorp åkte vi in till gården och klev ur bussen, en stor eloge till busschauffören som backade bussen in till gården! Hacketorp är en fd finnbosättning enligt Goethe, tyvärr har alla gamla handlingar rörande gården brunnit upp i samband med branden i Stavsjö 1915, då herrgården och arkivet brann upp. Bussen for vidare mot Jönåker, i höjd med mossen Slätmon till vänster ligger Apaltorp "Olof i Apaltorp begynt bygga 1589" betalar "Rogh, Malt, Hafra". Ytterligare ett torp, Carltorp, som kanske är en finnbosättning ligger hitom Apaltorp, "Jacob i Karlstorp" omnämns som "länsman över finnarna". Han lär ha haft goda relationer till finnarna och kallats "Hyväkuningas" -den goda kungen.

Från Jönåker går färden vidare till Kila, längs vägen passerar vi gården Sjukälla som är en finnbosättning från 1582, Olof finne. Gården var en gång socknens kaplanboställe. Väster om Sjukälla, på höjden ligger ruinen efter Kila första kyrka från 1100-talet. På 1600-talet tillkom flera järnbruk, Virå 1633, Ålberga 1644, Stavsjö 1666. Det var långt till sockenkyrkan och det var kyrkoplikt, 1589 och 1590 skänkte därför Hertig Karl två tunnor säd per år till byggnadshjälp av en ny kyrka längre västerut i Kiladalen invid Ålberga Bruk. Den invigdes 1750. Den nya kyrkan var av trä men angreps dessvärre av husbock. Den fick rivas och en tredje kyrka byggdes, den vi kan se idag. Den invigdes 1963. I kyrkan finns Sveriges största guldmosaik i koret. I Kila stannade vi vid kyrkan och fikade i sockenstugan, där Börje Eriksson hälsade oss välkomna och sa några ord om Kila hembygdsförening. Från Kila åkte vi vidare mot Herrbråten, på vägen passerade vi Ramundsbäck där det finns ett gammalt grönstensbrott. Vid Herrbråten hälsades vi välkomna av Turi Sand Eriksson. Herrbråten var i forna tider en by bestående av fem gårdar, Sägård, Nedergården, Backgården, Mellangården och Västergården. I slutet av 1500-talet är byn "upptagen av ödemarken i allemans skog" Axel Lillia köpte byn 1670 som då registrerats som Herrbråten. För byns bönder var det nog ett gissel att ha kungsvägen genom ägorna. Från tinget i Stigtomta år 1633 berättas om problem. Margareta läste en historia om detta ur Kilabygden. Turi följde med till parstugan som ligger vid Backgården och förmodligen är från 1500-talet. Innan plåttaket lades på hade huset tak från tre perioder, först ett nävertak, ovanpå det ett spåntak och slutligen tegel. I Stavsjö stannade vi till och tittade på huset som kallas "Ryssköket", det är det enda huset i Stavsjö som inte brändes när ryssarna härjade 1719, enligt traditionen höll kosackerna till här och lagade sin mat därför skonades troligen huset. Byggnaden uppfördes troligen på 1600-talet som förvaltarbostad åt Gerdt Störning. Efter detta for bussen vidare genom Krokek mot Fredgagården där lunchen väntade.

Tor Eriksson återger vad tidigare forskning säger om finnarna på Kolmården.

Här ligger en del av byn Herrbråten.

1988, Rikard Broberg, *Finsk invandring till mellersta Sverige: en översikt från medeltiden till 1600-talets slut*.

1990, Kari Tarkainen, *Finnarnas historia i Sverige*

(2002, Harri Blomberg, *Finnarnas historia i Östergötland*) tveksam källa

Lars-Olof Herou berättar om ett brev han fått från Simonstorp 1989. Det handlar om stenvättar/trollgubbe, som är tre staplade stenar på varandra i närheten av huset som skydd mot onda makter.

Anja Presto från Östergötlands museum berättar om Kulturarv Östergötland och deras hemsida karv.se. Härifrån finns det eventuellt möjligheter att söka bidrag till projekt som studerar finnar i Östergötland. Det är ett utforskat område för Östergötland.

Maud Wedin, hur går vi vidare med ett projekt om finnbosättningar i Kolmården?

Öppen diskussion.

Just nu finns 9 träffar för Östergötland och 1 för Kolmården i skogsfinns bibliografi.

Område: Kolmården. Hur avgränsar vi området? Kommuner? Häradar? Socknar?

Kan det vara bra att binda ihop med Tiveden projektet? Då får vi med området norr om Finspång och Motala. Området blir väldigt stort. Finns det någon person med lokal förankring i det området som vill jobba med projektet? Vad är egentligen Kolmården?

Utgår vi från härader kommer även Vikbolandet med. Kan man börja på ett litet avgränsat område, Kolmårdens kärna, och sedan eventuellt utöka. Projektledarna får tänka ut och komma med ett förslag.

Vad är syftet med projektet, ska projektet likna det nyss avslutade i Kilsbergen? Det skulle vara bra för att kunna jämföra olika områden. Men då bör man leta i samma typ av källor och genomföra inventeringen på liknande sätt. I Kilsbergsprojektet har man samlat in arkivuppgifter och sammanställt. För det projektet sökte man projektmedel, kanske man ska göra det även för Kolmårdsprojektet? Kilsbergenprojektet genomfördes på ett år.

Det behövs en kontaktperson som tar emot information. Man kanske ska göra det till ett 5-års projekt.

Ska man fokusera på skogsfinnar eller all finsk bosättning?

Ska man fokusera på skogsområden? I häraderna finns även jordbruksslätt med, där finns dokumenterade lösfinnar och finnar som fiskat.

Kilsbergenprojektet hade en hög ambitionsnivå och gjordes snabbt. I vilken takt och vilken ambitionsnivå kan man tänka sig för Kolmården. Jan-Erik Björk, Martin Andersson och de andra som gjorde Kilsbergen boken hade inte möjlighet att närvara vid den här diskussionen. De skulle kunna ge värdefulla tips och dela erfarenheter från Kilsbergen projektet.

Gunnar Larsson inventerar Uppland och Västmanland utifrån ett annat sätt. Han föreslår att man kan börja med att göra en översiktlig inventering utifrån

Brobergs material och titta i Dialekt- och folkminnessamlingarna i Uppland och sen utgå från det när man börjar leta i landskapet och på kartor. Intervjuer kanske inte ger så mycket i de här områdena där den finska bosättningen inte är så allmänt känd. Fokusera på torp och bosättningar med finsk anknytning, platserna där finnarna slog sig ner. Det är lättast att börja så.

Utifrån **Stig Welinders** förslag på struktur diskuterades område, tid, vad, hur.

Tid:1575–1650 (olika förslag beroende på vilka källor som finns, 1579 fram till 1650)

Vad? Skogsfinnar, då behöver man leta i trakter där deras livsmönster var möjligt -skogsbygd. Man kan leta efter platser där det bott finnar – finska gårdar och torp. Eller inte skilja på olika livsmönster utan leta efter alla finnar.

- Alla finnar Nej
- Finska gårdar/torp Ja, lättast
- Skogsfinnar Eventuella tillfällighetsfynd

Eftersom det är enklast att leta efter finska gårdar/torp bör vi fokusera på det.

Hur? -Vilka typer av källor? Välj vissa källor som kan granskas källkritiskt! Efter olika diskussioner kom vi fram till den här prioriteringsordningen vad gäller källmaterial.

1. Skattelängder / Tiondelängder, går snabbt att gå igenom
2. 1580:18, landskapshandlingar
3. Kartor, kyrkböcker (kyrkobokföring 1689, kyrkoräkenskaper)

När man har koll på gårdar och namn kan man gå vidare med de här källorna:

1. Domböcker, mest tidskrävande källan
2. Älvsborgs lösen 1613
- 2.1. RR riksarkivets hemsida SVAR
- 3.
- 3.1. Roteringslängder
- 3.2. Rannsakingar (Norrköping 1620 massor av vallonrannsakingar)
- 3.3. Bruksarkiv, handlingar och kartor
- 3.4. Ortnamnsarkiv, SOFI

3.5. Litteratur

Stycket nedan är vad som slutligen strukturerades upp för projektet.

Tid:1575–1650

Vad: Finska gårdar/torp

Hur:

1. Skattelängder och tiondelängder, går snabbt att gå igenom
2. 1580:18, landskapshandlingar
3. Kartor, kyrkböcker (kyrkobokföring 1689, kyrkoräkenskaper)

Projektets ambitionsnivå? Ska vi sätta slutdatum? 5 år? Ska man söka pengar, från t.ex. finska förvaltningsområden?

Margareta Tidman och Karolina Karlsson utsågs till projektledare. Bägge två har senare avsagt sig som projektledare. Linda Blied har istället tagit hand om viss samordning. Linda har även tagit fram en karta över vårt studieområde. Kartan bifogas till rapporten.

FINNSAM tackar sina bidragsgivare för viktigt stöd till seminariet!

NORRKÖPING

LÄNSSTYRELSEN SÖDERMANLAND

LÄNSSTYRELSEN ÖSTERGÖTLAND

Kolmården före finnarna

FINNSAMS lika ambitiösa som optimistiska plan att kartlägga (skogs-)finsk bosättning i Kolmården är presenterad i den nyutkomna konferensrapporten från mötet i Kolmården härom året. För närvarande råder stiltje. Att i arkiven – och kanske i landskapet – finna på 1500- och 1600-talen nyröjda gårdar, avgöra på vilka av dessa som brukarna talade finska, och bestämma om det finns skäl att benämna några av dessa brukare för skogsfinnar är en omfattande och källkritiskt utmanande arbetsuppgift.

Det skisserade arbetsprogrammet inbjuder emellertid till ytterligare en utmaning. Forskningen om skogsfinnarna brukar arbeta med skygglappar gentemot resten av världen. I det föreliggande forskningsprogrammet kunde en fråga ställas: Vad fanns i Kolmården före den (skogs-)finska inflyttningen från slutet av 1500-talet? Hur såg den långsiktiga bosättnings- och nyröjningsprocessen ut? Redan

färdiga källdatabaser kan användas. Bosättningen utbredning kring år 1000 kan diskuteras utifrån Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister. De medeltida gårdarna kan kartläggas utifrån *Ortnamnsregistret*. Bådadera kräver källkritisk känsla, och utmarksbruket blir svårgripbart. Något blir dock vunnit som en bakgrund till gårdsröjningen årtiondena omkring år 1600.

Tabellen över socknarna i forskningsprogrammets östgötadel ger en antydning om vad man har att arbeta med. Södermanlandsdelen är lättare, då mastodontverket *Det medeltida Södermanland. Bd. 2. 3. Jönåkers härad, Nyköpings stad* finns tillgängligt med färdiga kartor över gårdar och byar. Fornlämningsregistret innehåller koordinater för alla fornlämnningar men också hjälpligt brukbara kartor.

Stig Welinder

stig.welinder@miun.se

Socken	Gravfält	Stensättningar	Medeltida namn
Krokek	5	15	16
Kvarsebo		3	10
Kvillinge	14	23	43
Risinge	8	48	74
Simonstorp			5
Skedevi	8	13	45
Östra Eneby	33	17	35

Årsredovisning

Enligt FINNSAM:s stadgar ska vid verksamhets-, och räkenskapsårets slut styrelsen sammanfatta verksamheten och den ekonomiska förvaltningen i en årsredovisning.

Styrelsen får därför för verksamheten år 2019 framlägga följande årsredovisning.

1. Verksamhetsberättelse

1.1 Verksamhet

Konferenser

Under året har FINNSAM arrangerat tre konferenser:

*Vinterkonferensen ägde rum i Göteborg 8-10mars. Temat "Skogsfinnarna som for till Nya Sverige" var mycket passande i denna hamnstad belä-

gen vid Västerhavet. Vi besökte även en del platser i Göteborg med koppling till Nya Sverige, bland annat Gamla Varvsparken varifrån fartygen avseglade nedanför vid Göta älv till Delaware. År 2012 deltog Jan Myhrvold och Maud Wedin på ett forskarseminarium i Philadelphia kring skogsfinnarna i området. Nu lockades 50 deltagare att ta del av fortsättningen med FINNSAMs egna forskare. Konferensen var ett samarbete med bland annat Finlands honorära generalkonsulat Göteborg och Finskt förvaltningsområde Göteborgs Stad.

*Vårkonferensen som var förlagd till södra Ångermanland anordnades Kristi himmelfärds helgen 31 maj-2 juni. En buss från Karlstad tog med sig passagerare längs vägen, vilka på så vis fick en smidigare färd till Sandslån, där konferensen ägde rum. Sandslån som en gång var världens största timmerskilje ligger vid stranden av Ångermanälven, där den övergår till att vara havsvik. Vi besökte Gudmundrå

finnmark och Gränings finnmark. En av de tidigast bebodda finnmarkerna i Skandinavien är Viksjö finnmark med bosättning redan under 1580-talet. Givetvis stod även en tur hit på programmet, där bland annat Peter Sjölund höll ett föredrag om DNA-släktforskning i Ångermanland. Totalt var 51 personer närvarande på konferensen.

*Höstkonferensen var placerad i Norra och Södra Finnskoga. I nordvästra Värmlands klassiska finnmark träffades vi 30 augusti-1 september. För konferensen fanns ett särskilt tema: Utveckling av Finnskogen i Torsby kommun under 4 sekler. Förläggningen skedde på det mycket högt belägna Långbergets Sporthotell. Bosse Hansson höll en inledande presentation av den finska bosättningen i Norra Finnskoga medan Niclas Persson Tenhuinen tog hand om Södra Finnskoga. På den här konferensen deltog hela 93 personer, vilket gjorde att vi behövde två bussar för lördagens utfärd. Färden gick bland annat till finngården Kallstan i Rikkenberget och Korset i Rjoden. Söndagen gav oss tillfälle att få höra en del om de världsarvsplaner som finns för finnskogsområdet i norra och västra Värmland.

Inbjudningar

*Föreningen Värmlandslitteratur bjöd in FINNSAM att medverka med ett kortare föredrag i Värmlandsmontern under Bokmässan i Göteborg torsdagen den 26 september. Maud Wedin berättade om FINNSAM och dess bokutgivning, och i samarbete med Maths Östberg presenterades arbetet med den skogsfinska bibliografin.

1.2 Styrelse och övriga förtroendeposter

Styrelse

FINNSAMs styrelse har under verksamhetsåret 2019 haft följande utseende:

Funktion/motsvarande	Ordinarie	Suppleant
Ordförande	Maud Wedin, Falun	
Vice ordförande	Jan-Erik Björk, Källby	
Kassör	Anette Norberg, V.Vargträsk	
Sekreterare	Tor Eriksson, Örebro	
Ångermanland-södra Lappland	Maarit Kalela-Brundin, Umeå	Tord Eriksson, Stockholm
Mellannorrland	Maud Wedin, Falun	Linda Blied, Åby
Gävle-Dala/Orsa	Maths Östberg, Alfta	Eva Jernqvist, Delsbo
Bergslagen	Tor Eriksson, Örebro	Kenneth Norrgrann, Västerås
Närke-Tiveden	Lena Gribing, Finnerödja	Yvonne Johansson, Laxå
Värmland	Anita Österman, Gräsmark	Niclas Persson, Torsby
Norge södra Finnskogen	Birger Nesholen, Kirkenær	Jan Myhrvold, Gjerdrum
Norge norra Finnskogen	Asgeir Lindberget, Braskereidfoss	Mary G. Tangen, Tørberget

*Vid en internationell konferens kring DNA, som ägde rum på Umeå universitet 13-14 november, föreläste Jan Myhrvold om skogsfinskt DNA. Föredraget som filmades finns inlagt på FINNSAMs hemsida.

Lokala aktiviteter

Under året har FINNSAM blivit representerat vid ett flertal lokala finnskogsaktiviteter.

Information

*Medlemsbladet FINNSAM-Information har utkommit med fyra nummer. Redaktör för årets tre första nummer var Monika Öhrn, men inför utgivningen av årets sista nummer övertog Anita Österman och Hans Bergström arbetet som redaktörer. Ansvarig utgivare har varit Maud Wedin. Våra nya redaktörer har behållit Monikas utformning av layouten i FINNSAM-Information.

*Ansvarig för FINNSAMs webbplats har varit Maud Wedin.

*För FINNSAMs slutna Facebookgrupp har Bo Hansson varit administratör medan Jan Myhrvold och Maud Wedin har varit moderatorer. Gruppen har ungefär 80 medlemmar.

Arkiv

Ansvarig för FINNSAMs arkivmaterial har varit Lena Gribing. Arkivhandlingarna förvaras på Arkivcentrum Örebro län.

Projekt

*Under året har en film om Dalarnas finnmarker spelats in med stöd av Region Dalarna. Filmen har lagts in på FINNSAMs videoarkiv. Den skogsfinska informationsfilmen ”Skogsfinnarna – Berättelsen om ett kulturarv, del 1” har i stort sett varit klar, men förslag till korrigeringar och ändringar har beaktats.

*Maths Östberg har gjort en omfattande korrekturen omgång av FINNSAMs bibliografi och kompletterat den med de senaste 13 årens poster. Idag innehåller databasen 16 798 poster. Bibliografen är utlagd på vår hemsida.

*Jan-Erik Björks bok om finnarna i Kilsbergen som han har haft hjälp att framställa av en arbetsgrupp från FINNSAM släpptes vid ett särskilt event i Örebro 9 juni. Boken som trycktes i 800 exemplar har presenterats vid ett flertal tillfällen under året och även funnit en stor läsekrets.

*Arbetet med att utarbeta en uppdaterad version av boken ”Det skogsfinska kulturarvet” går framåt. Arbetsgruppen har haft fem möten sedan hösten 2018 och lagt en plattform för det fortsatta arbetet. Skrivregler har utarbetats till stöd för författarna och en enhetlig bokproduktion. Författaravtal håller på att tecknas, för att reglera hur artiklarna kan användas. En preliminär innehållsförteckning har upprättats och 17 författare har vidtalats. En sammankomst om bokprojektet och skrivandet hölls med ungefär hälften av författarna i oktober. Synpunkter kom då in som föranledde några justeringar. Kostnaderna för projektet har hittills varit resekostnader för arbetsgruppen, samt resor, övernattnings och mat vid författarträffen i Örebro. Arbetsgruppen har bedömt att ekonomiska bidrag inte kan sökas förrän projektet har något att visa upp. FINNSAMs beslutade ekonomiska ram har hållits.

*Ett projekt för kartläggning av finnbosättningar i Kolmården startades under året. Av den anledningen anordnades ett seminarium i området helgen 26-27 oktober. Drygt trettio personer deltog på seminariet, varav ett flertal deltagare kom från trakten. Föredrag hölls och en utfärd gjordes till platser med finsk anknytning i Kolmården. Till slut enades deltagarna om att begränsa studieområdet till ett antal socknar i Östergötland och Södermanland. Här letar vi med hjälp av arkivmaterial med mera efter finska gårdar och torp som har anlagts under tiden 1575-1650.

*En liknande studie som Gunnar Larsson har bedrivit under några år blev till ett FINNSAM-projekt. Här handlar det om en inventering av finska boplatser i Uppland och Västmanlands län under 1600-talet. Gunnar presenterade sitt arbete för oss

under seminariet i Kolmården. Han höll även ett välbesökt föredrag på Upplandsmuséet kring ämnet under senhösten.

*Ett projekt benämnt ”Kulturreisa till finska Bergslagen” godkändes också som ett FINNSAM-projekt av styrelsen under höstkonferensen. Projektet är tänkt som ett samarbete mellan FINNSAM och en nystartad lokal förening med bas i Hörken, Ljusnarsbergs kommun.

Norska delens ekonomiska redovisning

Kassören i Solør-Värmland Finnkulturförenings norska avdelning tar emot inbetalningar åt FINNSAM på ett särskilt konto.

Styrelsen har haft tre protokollförda möten. I arbetsutskottet har ingått: ordförande Maud Wedin, kassör Anette Norberg, sekreterare Tor Eriksson samt ordföranden för Solør Värmland Finnkulturförenings norska avdelning Jan Myhrvold.

Firmatecknare

Firmatecknare har för det svenska kontot under året varit ordförande Maud Wedin och kassör Anette Norberg. För det norska kontot har det inte funnits någon firmatecknare.

Revisorer

Revisorer har varit Raili Söderberg, Sävar och Terje Audun Bredvold, Åsnes finnskog.

Valberedning

Valberedningen har bestått av Jon Bodin, Säter, Zeth Johansson, Bålsta och Ingunn Holm, Oslo. Sammankallande har varit Jon Bodin.

2. Ekonomisk redovisning

2.1 Kommentarer till resultat- och balansrapport

Resultatrapport

Kostnaden för medlemsbladet FINNSAM-Information har sjunkit med flera tusenlappar under år 2019 jämfört med år 2018. Under år 2019 var således kostnaden för FINNSAM-Info 4 122 SEK. Kostnaden för styrelsemöten i samband med vår-, och höstkonferensen blev under år 2019 ingen alls, medan kostnaden 2018 blev 10 000 SEK/NOK.

Årets resultat uppgår i Sverige till +11 317 SEK, medan det i Norge uppgår till +5 688 NOK.

Balansrapport

Tillgångarna i Sverige uppgår vid årets slut till 215 470 SEK. Av dessa medel är 89 833 SEK fonderade för olika ändamål. Tillgångarna i Norge uppgår vid årets slut till 7 489 NOK. Av dessa medel är 2 703 NOK fonderade för olika ändamål.

Medlemsläget

Resultatrapporten för Sverige visar att FINNSAM har 222 enskilda och tre organisationer som är medlemmar vid årets slut. Resultatrapporten för Norge visar att det finns 45 enskilda och 4 organisationer som är medlemmar vid årets slut.

Verksamhetsplan för år 2020

Föreningens tre årliga konferenser genomförs som vanligt

Vinterkonferensen äger rum i Stockholm 6-8 mars med temat "Skogsfinsk släktforskning".

Vårkonferensen äger rum i Filipstads bergslag 29-31 maj. Tyvärr blev den inställd pga coronapandemin.

Höstkonferensen äger rum i Hassela 11-13 september. Tyvärr blev även den inställd pga coronapandemin.

Inbjudningar och representation

Släktforskardagarna arrangeras i Skövde 22-23 augusti av Skövde Släktforskarförening. FINNSAM avser att medverka här om bidrag kan fås. Tyvärr har årets släktforskardagar blivit inställda pga coronapandemin.

En presentation av FINNSAM och dess verksamhet ämnar föreningen bjuda åhörarna på i Region Värmlands monter under Bokmässan i Göteborg 24-27 september. Tyvärr blev även den inställd pga coronapandemin.

FINNSAM kommer att synas utåt även på andra håll under kommande år. Det sker bland annat i form av föreläsningar runtom i Skandinavien.

Fler projekt bedrivs av föreningens medlemmar

Arbetet med att sammanställa en ny version av boken "Det skogsfinska kulturarvet" går oförtrutet vidare. Planen är nu att alla artiklar från författarna ska vara inlämnade före den 1 oktober 2020.

Den skogsfinska informationsfilmen "Skogsfinnarna – Berättelsen om ett kulturarv, del 1" kommer att läggas in på FINNSAMs videoarkiv under februari 2020. En ansökan om bidrag till en film om Gävleborgs finnskogar och finnmarker som har skickats in till Länsstyrelsen Gävleborg i samarbete med Finnskogsmuseet blev beviljad i början av 2020. Även en film om Västernorrlands finnmarker planeras.

Kulturrådet har givit ytterligare bidrag till den fortsatta uppdateringen av den skogsfinska bibliografin för år 2020.

Renoveringen av karaktärsbyggnader i Grangärde finnmark som FINNSAM har initierat följs upp under året medan karaktärsbyggnader i Nås och Järna finnmark kan bli renoverade under året.

Kartläggningen av finsk kolonisation i Skandinavien är ett annat ämne där studier pågår i Västmanlands län – Upplands landskap, där bidrag har beviljats av Region Uppsala. Även inventeringen i Kolmården fortsätter framöver. Inläggning av uppgifter i en databas, och publicering i form av skrifter och kartor är fortsatt önskvärd.

Angående medlemsbladet "FINNSAM-Information"

Organisationer som är medlemmar får i fortsättningen medlemsbladet tryckt i färg.

Två exemplar av FINNSAM-Info, vilka trycks i färg sparas som arkivexemplar. Anette Norberg ansvarar för dessa. Frågan om utgivningsbevis ska utredas.

Finnsam - Finnbygder i Samverkan

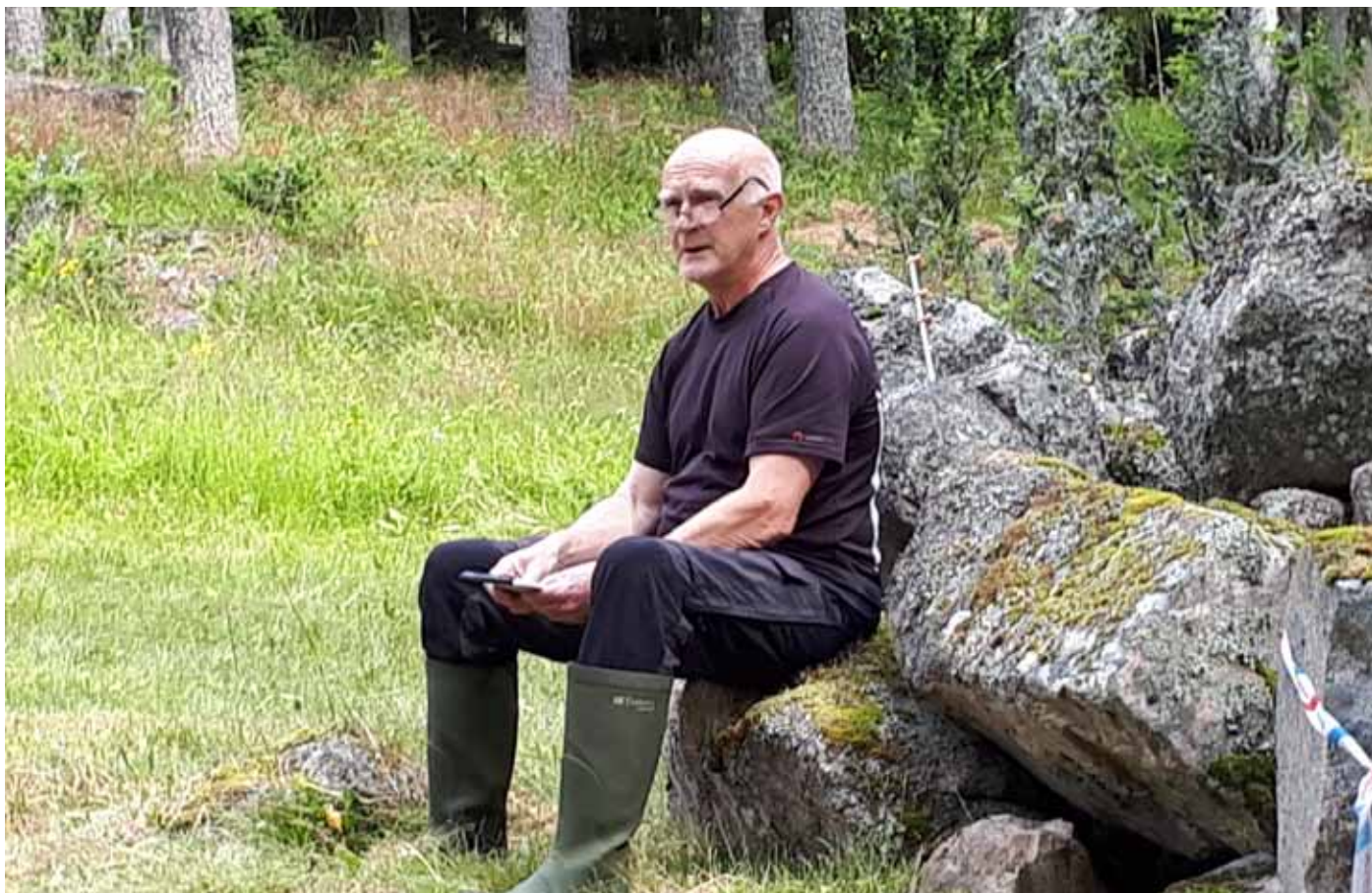
Räkenskapsår 2019-01-01 - 2019-12-31

Balansrapport

	Sverige (SEK)		Norge (NOK)	
	2019-01-01	2019-12-31	2019-01-01	2019-12-31
TILLGÅNGAR				
Upplupna intäkter och förutb kostnader	0	1 050	0	0
Förutbetalda kostnader Skogsfinska kuturarvet		11 651		8340
Kassa och bank	197 727	202 769	9 026	7 489
SUMMA TILLGÅNGAR	197 727	215 470	9 026	7 489
EGET KAPITAL OCH FRÄMMANDE KAPITAL				
Eget kapital	106 630	111 956	4 426	4 426
Eget kapital fr Norska kontot	0	0	0	0
Årets transaktioner mellan Norge och Sverige	0	-2 000	0	2 000
Årets resultat	5 327	11 317	-1 529	5 800
Summa Eget kapital	111 957	121 273	4 426	12 226
Minnesfond	3 790	3 790		
Konferensfond Norge	0	0	4 000	2 703
Bergslagen överskottsfond	797	0		
Västerb o Norra Ångermanl överskottsfond	12 405	12 405		
Släktforskardagar	790	790		
Ånnaboda 2018	0	0		
Filmprojektet	0	0		
Bibliografiprojektet	54 075	0		
Vinterkonferens 2019	2 155	0		
Kilsbergens historia	6 171	21 191		
Skogsfinska Informationsprojektet II		50 000		
Kålmården		1 657		
Summa Fonderade Medel	80 183	89 833	364	2 703
Leverantörsskulder	424	0		
Förutbetalda medlemsavgifter	2 000	2 400	100	900
Övriga upplupna skulder	3 163	1 964	0	0
Summa Kortfristiga skulder	5 587	4 364	100	900
SUMMA EGET OCH FRÄMMANDE KAPITAL	197 727	215 470	6 419	15 829

Resultatrapport

	Sverige (SEK)		Norge (NOK)		Norge (NOK)
	2018	2019	2018	2019	Budget 2019
INTÄKTER					sv + no
Försäljning böcker	0	0	0	0	0
Medlemsavgifter	22 200	23 150	4 300	5 700	26 500
Övriga ersättningar och intäkter	0	0	0	0	
Summa	22 200	23 150	4 300	5 700	26 500
KOSTNADER					
FINNSAM-info	7 049	4 122	0	0	8 000
Styrelsemöten vår o höstkonferens	4 253	900	5 803	0	8 000
Bokförling utskrifter	625	625	0	0	625
Kontorsmaterial o porto	699	440	0	0	700
Hemsida	444	558	0	0	500
Reseersättningar/Representation	2 385	3 623	0	0	4 000
Trycksaker	375	0	0	0	400
Bankkostnader	798	805	35	12	800
Övriga	245	1 660	0	0	475
Summa	16 873	12 733	5 838	12	23 500
Resultat före projekt	5 327	10 417	-1 538	5 688	3 000
PROJEKT	0	0	0	0	0
RÄNTEINTÄKTER	0	0	9	112	0
ÅRETS RESULTAT	5 327	10 417	-1 529	5 800	3 000

Owe Kilström berättar om kvejen i Kammesmakk.

Torpvandring den 20 juli 2019

Nytt för året var ett försök från Solör Värmland Finnkulturförening att marknadsföra ett veckolångt arrangemang kallat "Skogsfinska dagar". Tanken var att samordna de olika aktiviteter som försiggick veckan efter Finnskogdagene i Svullrya där den självständiga republiken Finnskogen proklamerades för 50:e året i rad. De tre dagarna i Svullrya lockar alltid väldigt mycket folk och Skogsfinska dagar var tänkt som ett projekt för att visa upp den mångfald av besöksmål och aktiviteter som pågår i hela Finnskogsområdet i Solör och Värmland och därigenom förhoppningsvis locka fler att stanna kvar i området några dagar längre. Timbonäs Långnäs Byalags bidrag till veckans aktiviteter var en torpvandring med fokus på det skogsfinska arvet i Timbonäs.

Mikael Dubrovin var dagens guide.

Vandringen startade vid Byalagets egen stuga Kvarna där de tyska hyresgästerna förvånat kunde se hur gräsplanen ner mot älven fylldes på med bilar. Vår guide, Mikael Dubrovin, hälsade alla välkomna och berättat kortfattat om hållpunkterna i dagens vandring och därefter gav sig ett drygt tjugotal nyfikna iväg över bron över Fäbroälva.

Första stopp blev vid Kammesmakk där Edit Hellberg, eldsjäl och ägare till Ronkbostan, var mån om att hålla slåtterängarna öppna. Detta har medfört en unik blomsterprakt vid midsommartid. Tyvärr avled Edit våren 2020.

Vi stannade vid Stjärnstenen, en platt stenhäll i skogen med magiska ristningar. Skogsfinnarna hade en animistisk livsåskådning. Varje växt, djur eller t.o.m sten ansågs ha en själ som kunde vara vänligt, eller fientligt sinnad, och för att kommunicera och kontrollera denna själ så använde man sig av magiska tecken och ramsor. De vanligaste tecknen man använde sig av på sina ristningar var Andreaskors som ansågs beskyddande mot allt ont, och pentagrammen som kunde vara goda eller onda beroende på om två av spetsarna var riktade uppåt eller nedåt. Var spetsarna uppåt ansågs de anspela på ett förbund med djävulen

Intresserade deltagare på torpvandringen.

Nästa anhalt var en inhägnad i sten i utkanten av Kammesmark där markägaren Owe Kilström berättade om de olika uppfattningar som finns om vad stenlämningarna egentligen är. Den troligaste förklaringen är att det är en kvej, där boskapen drevs längs fågatan vid kvällningen för att sedan mjölkas i skydd av murarna. En teori är att boskapen samlades där för att man lättare skulle kunna ta vara på den gödsel som producerades nattetid. Owe berättade också om arbetet med att renovera Skårebostan, ett av de äldsta bevarade bostadshusen i Timbonäs och som en gång uppfördes av den rikaste bonden i Timbonäs.

Längs slingrande stigar kom vi så fram till Abborrtjärnet där vi slog oss ner för att njuta av medhavd fika vid de enkla bänkar Byalaget ställt i ordning. I närheten finns en tjärbränningsugn och vid tjärnet finns också stenåldersgravar. Vi gick också

fram och tittade på stenresterna av kvarnen som en gång fanns i älven.

Vandringen fortsatte så mot Byvägen och förbi Kampängen tills vi nådde fram till Kullen där vi imponerades över den fantastiska utsikten innan vi besökte den sista torkkrian i trakten. En torkkria är en av de tre typiska skogsfinnska karaktärsbyggnaderna. De övriga två är rökstugan och finnbastun. Rian i Kullen renoverades av Byalaget under 1990 talet och här finns spåren av torkställningarna i taket och den kallmurade rökugnen kvar. En annan "sevärdhet" vid Kullen är garaget som byggdes ut med en liten "låda" på kortsidan för att bereda plats för den större bilen en tidigare ägare köpte.

Sista etappen passerar Mansekbakken, vilket lär vara "urhemmet" för släkten Trygg. Numera återstår endast rester av spismur, källare och röjningsrösen. Namnet sägs betyda "Smultronbacken" vilket är ett högst passande namn eftersom stigen ner mot torpet kantades av solmogna smultron.

Därefter var det bara några hundra meter nedförsbacke kvar tills vi åter var på Byvägen, ca 100 m ovanför Kvarna, där vandringen också slutade.

Tack Mikael och alla andra som var med!

Anita Österman

Arkeogenetik i Umeå

Under rubriken "DNA berättar människans och släktens historia" anordnade Skytteanska Samfundet i Umeå en konferens den 13-14 november 2019 i universitetets Aula Nordica. Konferensen som var öppen för alla intresserade samlade ca 370 deltagare.

Den första dagens föreläsningar hölls alla på engelska. De gav en bred bild av den betydelse DNA-analyser kan ha för ett flertal discipliner. Insikter om människors rörlighet och samverkan genom tiderna ger möjlighet att upptäcka nya och intressanta sammanhang, inte bara inom arkeologi och angränsande vetenskaper utan även t ex inom språkforskningen. Dagen avslutades av journalisten Karin Bojs som reflekterade över den viktiga relationen mellan amatörer och proffs.

Dag två inleddes av Roberta Estes från Michigan, världskänd bloggare inom området. Via videolänk gav hon en imponerande presentation av olika tjänster för DNA-analyser. Hon avslutade med en uppmaning om att låta testa sig och därmed öka underlaget för fortsatt forskning.

Sedan var det skogsfinnarnas tur. Efter en allmän orientering om skogsfinnska kultur och historia presenterade Jan Myhrvold det skogsfinnska DNA-projektet i en framställning som fick gott gensvar hos åhörarna.

Därefter följde ett flertal berättelser av personlig och tankeväckande karaktär. Avslutningsvis berättade Bo Lundqvist, chef för Kalla fall-gruppen i polisregion syd, om hur gamla brottsfall kunnat lösas genom DNA-resultat och samarbete med släktforskaren Peter Sjölund. Metoden har nyss fått än större aktualitet då dubbelmordet i Linköping klarades upp i början av juni 2020.

Konferensen var mycket givande och välorganiserad. Det praktiska fungerade utmärkt. Variationen mellan föreläsare och ämnen bidrog i sig till att belysa det faktum att vi människor som har så mycket gemensamt på DNA-planet, alla är av blandad härkomst. Kunskapen om sammansättningen i denna "mix" ökar ständigt och det är intressant att få ta del både av forskarnas rön och av praktisk tillämpning.

Jag har här valt att inte referera de olika föreläsningarna i större utsträckning. De finns (än så länge) på webben. Tag gärna del av dem där: <http://skytteanskasamfundet.se/> > Äldre nyheter

Och just nu tänker jag också: Vilken tur att konferensen blev av, medan det inte var några problem att samla så många!

Eva Jernqvist

**... För dig som är intresserad av
skogsfinsk kultur och historia....**

www.finnsam.org